

Fokus & Forum

- Dialog mellem læserne og redaktionen

Hvad kan vi i en verden med tiltagende mistillid, aggressivitet og usikkerhed gøre for at modvirke en global samfundsudvikling, hvor de demokratiske værdier sættes under pres?

Når man i dag følger den politiske debat på de gængse offentlige og sociale medier, er den præget af en opgivende, depressiv og mistrøstig stemning. Dystopier fylder utroligt meget i debatten. De fleste indlæg er optaget af en verden i opløsning og præget af angst, usikkerhed og konfrontationer. Friheden er kommet under pres i hele verden. Fremtiden forekommer derfor uoverskuelig, meningsløs og uden håb. Mange skønlitterære forfattere beskriver også verden, samfundet og mennesker som i konflikt med sig selv og de nære og de fjerne omgivelser. De fælles værdier synes svære at få øje på og forstå. Epidemier af angst, depressioner, stress og tomhed får mennesker til at isolere sig og føle, at de ikke slår til. Mange lever således med et lille selvværd og vil helst vende ryggen til problemerne. Andre bliver aggressive og gør modstand mod fællesskabet ved at melde sig ud. De samler sig i alternative samfund og bander, der truer omgivelserne med aggressioner og terror. De gængse offentlige medier indeholder mere stof om det tabte fællesskab og de store sociale konflikter end om det gode samfund og dets menneskelige værdier, som vi alle kunne have gavn af og derfor burde kæmpe for.

Dette samfundsbillede gælder desværre også for det ellers balancerede Skandinavien. Her findes også bandekrige, alternative samfund, bilafbrændinger og svindelforetagender. Men hvad værre er: Offentlige organisationer er under nedsmeltning, internationale private bankkonsortier bedrager de offentlige kasser. Vi møder også tiltagende kriminalitet i og mellem virksomheder, hvidvasknings- processer og opgør mellem organisationer ved brug af ublu konkurrence, kollegial kynisme, økonomisk grådighed til skade for de svageste, ofte gemt bag pæne facader og veltalende ledere i fine jakkesæt med flotte karrierer. Tilsyneladende er vi på vej mod et samfund, hvor

succes kun kan realiseres ved at overskride de gængse moralske normer, som må forventes i et socialt fællesskab.

Set med dette samfundsperspektiv ser vi en tendens til, at de negative og disruptive fortællinger møder større interesse og opbakning i medierne. Det destruktive og oversmarte får flere følgere end det konstruktive og værdiskabende. Dette gælder ikke mindst inden for politik. Her er det især konfrontationerne og de negative konsekvenser, der optager befolkningen. En sådan samfundsdialog vil i sig selv være ødelæggende for demokratiet, fordi samtalen primært kommer til at handle om det yderliggående og grænseoverskridende. Tænk blot på det politiske opgør og de kaotiske tilstande, som verden har været vidne til i de seneste par år. Præsident Trump har f.eks. været i stand til at splitte ikke kun det amerikanske samfund med sine tweets og opråb. Hele den vestlige samfundsorden, som blev skabt efter murens fald, er blevet bragt til ophør. Hans indsats som verdens mest magtfulde leder har været rettet mod at skabe og øge konflikter, levere kaos og katastrofer og opildne sine tilhængere til at støtte samfundets yderliggående ideer. En sådan politik kan kun lade sig gøre i et samfund, hvor befolkningen i forvejen er splittet, og hvor der i menneskedybet hersker grundlæggende og uløste sociale modsætninger, hvor følelser og aggressioner altid er latente og til at forværre. Desværre er der en tendens til, at disse konfliktsituationer smitter af på omgivelserne. Derfor ser vi lignende opbrud og konfrontationer i hele den vestlige verden. Tænk blot på Brexit i Storbritannien, de yderliggående nationale bevægelser i Polen, Ungarn, Italien, Grækenland og nu også i Frankrig. Bag alle disse opbrud ligger ofte uløste og fundamentale konfrontationer mellem befolkningsgrupper, mellem magthaverne og den menige befolkning, mellem eliten og de almindelige borgere etc. Disse modsætninger bruges så af magthaverne som basis for yderligtgående politiske bevægelser og mobiliseringsforsøg. Også i Skandinavien ser vi, at yderligtgående bevægelser har fået fodfæste og skaber uro, usikkerhed og ubalance. Tilsyneladende er der tale om en smitsom virus, som breder sig på tværs af grænser og hegn.

Denne farlige og konfliktbetonede politiske udvikling i verdenssamfundet er en konsekvens af tiltagende økonomisk konkurrence og med deraf følgende politiske konsekvenser, den øgede og hastige teknologiske og dermed militære opbygning, den tiltagende økonomiske og sociale ulighed mellem mennesker, både på tværs af verdensdele og inden for de enkelte stater. Dette har resulteret i politiske systemer med retning mod yderligtgående populisme og stærke magthavere. Stadig flere mennesker foretrækker stærke politiske ledere med nationalistiske ambitioner. Denne

udvikling har betydet, at demokratiet har mistet terræn. En sådan udemokratisk politisk udvikling kan kun modvirkes, hvis mennesker overalt på kloden sættes i stand til at forstå og forholde sig til de politiske realiteter. Demokratiet forudsætter, at borgerne og dermed vælgerne ønsker demokratiet og er i stand til at understøtte tværgående samarbejdsmuligheder. Hvis dette ikke er muligt, er demokratiet ikke til at realisere i samfundet. Demokrati kræver oplysning, viden, gensidig forståelse, dialog, tolerance, fælles etiske mål og accept af kompromisser. På alle disse kriterier er verden på vej ned ad en farlig spiral, hvor økonomi, magt og teknologi har taget over.

Preben Melander

Preben Melander, pm.om@cbs.dk er Professor Emeritus på Center for Virksomhedsudvikling og Ledelse, Institut for Produktion og Erhvervsøkonomi, Copenhagen Business School. Han er ansvarshavende redaktør for tidsskriftet Samfundslederskab i Skandinavien og formand for SACRE-bevægelsen.